

*Др Зоран Арсић, редовни професор
Правног факултета у Новом Саду*

ДАН АКЦИОНАРА У КОМПАНИЈСКОМ ПРАВУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Сажетак: *Право акционара да учествује и гласа у скупштини се утврђује с обзиром на акције које он има одређеног дана пре одржавања скупштине (дан акционара).*

Правилном о дану акционара, међутим, одступа се од принципа недељивости акције. У екстремном случају могуће је да у скупштини учествују и гласају лица од којих ниједно није акционар у том тренутку. Тако је могуће да лица која немају никакав инвестициони интерес у друштву одлучују о нап. усвајању финансијских извештаја, или располања имовином велике вредности. Ово питање се, по природи ствари, не поставља ако није било промења акцијама у интервалу између дана акционара и дана одржавања скупштине.

Кључне речи: *дан акционара, акционар, скупштина*

Дан акционара (Record date) је један од нових института предвиђен у праву Републике Србије Законом о привредним друштвима из 2004 год. Нови Закона о привредним друштвима из 2011 год., који се примењује од 1. Фебруара 2012 год., задржава овај институт. У даљим излагањима указаћемо на теоријске аспекте дана акционара, посебно имајући у виду принцип недељивости акције, као и решења у праву Републике Србије.

1. Принцип недељивости акције и дан акционара

Недељивост акције представља недељивост акцијског права за акционара. Недељивост чланства значи да се имовинска и управљачка права не могу одвојити и посебно преносити. Преносива је само акција тј.члански однос као целина.

У погледу недељивости акције, односно немогућности одвајања права учествовања у скупштини, као и права гласа од чланства, постоји значајан изузетак. У упоредном праву све више места заузима институт дана акционара, што је прихваћено и у домаћем праву. У том погледу од значаја је чл.286 Закона о привредним друштвима, којим се регулише дан утврђивања састава скупштине, односно дан утврђивања акционара. Ово је значајно зато што регистрација преноса акција после тог датума није од значаја за ту скупштину. Даном утврђивања акционара се установљава апсолутна претпоставка према којој друштво као акционара, у сврху одвијања скупштине, сматра лице које је на одређени дан регистровано у Централном регистру као акционар. Ова претпоставка важи, како смо указали, у погледу одржавања скупштине, односно вршења права из чл. 275 ст.2., што укључује и право гласа. Осим ових права, не може се, због неприсуствовања скупштини ни гласати против предлога одлуке и, због тога, ни вршити право побијања скупштинске одлуке.¹ Друга права акционара нису везана за дан акционара – када је на пр. дивиденда у питању од значаја је дан дивиденде (чл..218 С обзиром да је у међувремену, до дана одржавања скупштине, то лице могло да отуђи акције, овакав приступ омогућава да у скупштини гласа, лично или преко пуномоћника, лице које у тренутку давања гласачке изјаве није акционар. С тим у вези треба има ти у виду да се акционаром према друштву и према трећима сматра лице које је уписано у Централни регистар хартија од вредности. Према принципу недељивости акције то лице је овлашћено за вршење права из акције. Према томе, стицалац акције после дана акционара, ако је уписан у Централни регистар на дан одржавања скупштине је акционар и требао би да има права из акције, што обухвата и права везана за скупштину. Правилном о дану акционара, међутим, одступа се од принципа недељивости акције. У екстремном случају могуће је да у скупштини учествују и гласају лица од којих ниједно није акционар у том тренутку. Тако је могуће да лица која немају никакав инвестициони интерес у друштву одлучују о на пр. усвајању финансијских извештаја, или располагању имовином велике вредности. Ово питање се, по природи ствари, не поставља ако није било промета акцијама у интервалу између дана акционара и дана одржавања скупштине.

Осим положаја стицаоца акција после дан акционара, треба указати и на положај преносиоца акција. У односу према друштву само је преносилац акција овлашћен на вршење права везаних за скупштину. Допуштен је уговор између стицаоца и преносиоца, према којем би преносилац гласао према налозима добијеном од стране стицаоца, или би се обавезао да не

---

¹ Аналогно Ziemons Hildegard u Schmidt Karsten, Lutter Marcus., Aktiengesetz, Köln 2008, стр.1369.

присуствује скупштини. Могуће је, такође, и давање пуномоћја од стране преносиоца стицаоцу. С тим у вези указује се да могућност давања пуномоћја мало доприноси решењу проблема, као и концепција конклюдентне обавезе. При томе са наглашава да решење засновано на давању пуномоћја није применљиво у случају берзански продаје. Ситуација није јасна када је у питању генерална сукцесија, при чему се сугерише да би универзални сукцесор требао да буде третиран на исти начин као сингуларни сукцесор.²

2. Дан акционара у праву Републике Србије

Начелно узевши, само акционар је овлашћен да присуствује скупштини и само акционар гласа у скупштини.³ С обзиром на преносивост акција поставља се питање ко се има сматрати акционаром у сврху одржавања скупштине. У ст.1 чл.286 је предвиђено да се оснивачким актом може утврдити начин одређивања датума за одређивање листе акционара који могу вршити права из акције везана за скупштину.

Уколико оснивачким актом то није учињено, одговарајућу одлуку доноси управни одбор. За случај да управни одбор не донесе одговарајућу одлуку дан утврђивања акционара је у случају редовне скупштине дан на који је дато обавештење прво дато. У случају ванредне скупштине то је дан на који први захтев потписан и датиран од акционара. То одговара решењу из чл.277 ст.4.

У ст. 3 су утврђена ограничења у погледу одређивања дана утврђивања акционара. Предвиђено је да дан утврђивања акционара не може бити дан који претходи дану одржавања скупштине за више од 60 дана, односно мање од 10 дана пре дана одржавања скупштине. У погледу оваквог решења потребне су одређене напомене. Пре свега, споменуто ограничење је општег типа – односи се све ситуација када се одређује дан утврђивања акционара. Ово је неопходно, пре свега, због спречавања манипулација са одређивањем дана утврђивања акционара, зато што се на тај начин се врши селекција састава скупштине. С тим у вези напомињемо да су позната решења по којима законом утврђује чврст критеријум за одрживање дана утврђивања акционара – на пр. 14 дана пре скупштине. На тај начин се димензионира ризик којем је изложен стицалац акција у погледу могућности да присуствује скупштини после стицања акција. У домаћем праву ризик је у одређеној мери неизван, будући да је дан утврђивања акционара не може бити више од 60 дана пре скупштине. На тај начин се омогућава ма-

---

² Ziemons H., op.cit., стр.1370

³ Gessler Ernst, Hefermehl Wolfgang, Eckardt Ulrich, Kropf Bruno, Aktiengesetz, München 1974, Band II, стр.106

нипулација кроз утврђивање дана акционара за датум пре сазивања скупштине, када се на тај начин може онемогућити вршење права одређеним акционарима.

У вези са споменутиим ограничењима треба указати, пре свега на правну квалификацију дана акционара. Овде се не ради о року, него о временском тренутку (*Zeitpunkt, Stichtag*). То је од значаја када се, у складу са ст.2 чл.286 оснивачким актом утврђује дан акционара на пр. 21 дан пре скупштине. С обзиром да се не ради о року не примењује се правило о нерадним данима,⁴ које је у домаћем праву предвиђено у чл.77 ст.3 Закона о облигационим односима. Указује се да нема потребе ни за аналогизацијом, будући да доказ о стању на нерадни дан не представља проблем.⁵ За разлику од тога правило о почетку рока се аналогно примењује (чл.77 ст.1 Закона о облигационим односима), због чега се у обрачун не узима дан одржавања скупштине.⁶

Основни недостатак регулисања дана акционара у домаћем праву се огледа у високом степену слободе управног одбора у утврђивању дана акционара. Као што смо нагласили у упоредном праву су позната решења према којима се дан акционара утврђује законом и то тако да је то дан после објављивања позива за скупштину. Тако на пр. у случају да је минимални рок за сазивања скупштине 30 дана пре датума одржавања скупштине, дан акционара је 21 дан пре датума одржавања скупштине.

Новим Законом о привредним друштвима из 2011 год. је предвиђено да дан акционара пада на десети дан пре дана одржавања скупштине (чл.331). У складу са раније изнетим ставовима у погледу правне природе дана акционара, ако десети дан пада на дан када се не ради не примењује се правило о рачунању рока када последњи дан рока пада у нерадни дан из чл. 77 ст.3 Закона о облигационим односима). Тако ако се скупштина одржава 20. Маја 2011 десети дан пада 10.Маја 2011. и ако је то нерадни дан не узима се у обзир следећи радни дан. По аналогизи се почетак протекла времена рачуна од дана који претходи дану одржавања скупштине.

Сматрам да је регулатива дана акционара из Закона о привредним друштвима из 2012 год.боља од постојећег правног регулисања овог питања, на чије слабости смо раније указали. Фиксирањем дана акционара на десети дан пре скупштине, постиже се правна сигурност како за постојеће акционаре, тако и за лица која имају намеру да постану акционари. Постојећи акционари знају да, ако желе да присуствују скупштини, морају да за-

---

⁴ Тако за немачко право Ziemons H., *op.cit.*, стр. 1370; Reger Gerald u Bürger Tobias, Körper Torsten, *Aktiengesetz, Heidelbergberger Kommentar, Heidelberg 2008*, стр. 787.

⁵ Reger G., *op.cit.*, стр.787

⁶ *Ibidem*.

држе статус акционара до десетог дана пре скупштине, док потенцијални стипендијаци акција знају да морају постати акционари најкасније на дан акционара, да би могли да врше права везана за скупштину. С обзиром да се индивидуални позив за скупштину упућује лицима која имају статус акционара у тренутку доношења одлуке о сазивању скупштине (чл.335 Закона о привредним друштвима из 2011), могуће је разликовати неколико ситуација, због постојања лица која су акционари на дан доношења одлуке о сазивању скупштине, лица која су акционари на дан акционара и лица која су стекла акције после дана акционара. Прво, ако позвани акционари нису акционари и на дан акционара (у случају промета акција), тада на скупштини могу да учествују лица која нису позвана на скупштину, док лица која су била позвана на скупштину не могу да учествују, независно од тога што су позвани. Ако акционари на дан акционара отуђе своје акције до дана одржавања скупштине, тада они могу да учествују у раду скупштине, мада нису позвани на скупштину и немају никакав инвестициони интерес у друштву. За разлику од тога лица која су стекла акције после дана акционара не могу да учествују у раду скупштине мада имају инвестициони интерес у друштву.

Решење из Закона о привредним друштвима из 2011 год. је уклађено са Директивом о вршењу одређених права акционара листираних друштава (*Directive on the exercise of certain rights of shareholders in listed companies*) из 2007 год. Пре свега, утврђен је јединствени дан акционара за сва друштва. Друго, усвојена и корелација између дана акционара и последњег дана за сазивање скупштине - најмање осам дана, при чему се не узимају у обзир дан одржавања скупштине и дан акционара. Ово важи, како за случај редовне скупштине, када се позив упућује најкасније 30 дана пре одржавања седнице (чл.365 Закона о привредним друштвима уз 2011 год.), тако и за ванредну седницу, када се позив упућује најкасније 21 дан пре дана одржавања седнице (чл.373 Закона о привредним друштвима из 2011 год.).

Када је домаће право у питању нису предвиђена посебна правила у погледу дана акционара ако се ради о поновном сазивању скупштине због недостатка кворума. У случају поновљене седнице скупштине важи дан акционара неодржане седнице (чл.352 Закона о привредним друштвима из 2011 год.).

*Zoran Arsić, Ph.D., Full Professor
Faculty of Law Novi Sad*

Record Date in Serbian Company Law

Abstract

The right of the shareholder to participate in and vote at the general meeting is determined based on the shares he holds on a certain date prior to the general meeting (record date).

However, the rules regulating the record date deviate from the principle of indivisibility of shares. In extreme cases it is possible to have persons, none of which are shareholders at a given time, to participate in and vote at the general meeting. Hence, it is possible to have persons with no investment interest in the company to decide, for example, on adoption of financial reports, or on disposal of high-value assets. This issue, by its virtue, is not put forward in cases where there was no transfer of shares in the period between the record date and the date of the general meeting.

Key words: Record date, shareholders, general meeting.